

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta tat-30 ta' April, 2003

Citazzjoni Numru. 328/2002/1

Philip Micallef.

vs.

Carmen Cachia.

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici tat-22 ta' Marzu 2002 a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti zzewwgu fit-8 ta' Frar, 1997, fil-Knisja Kristjana Evangelika, San Gwann, Malta, u z-zwieg tagħhom gie registrat fir-Registru Pubbliku bin-numru ta' Iskrizzjoni elfejn, mitejn u erbgha u ghoxrin (2,224) tal-elf disa' mijha u sitta u dsighin (1996).

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi I-kunsens tal-konvenut kien vizzjat minhabba difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewwga u fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tieghu jew b'anomalija psikologika serja li ghamlitha mpossibbli ghall-partijiet li jaqdu l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg.

Illi I-kunsens tal-konvenut inkiseb bl-esklussjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga jew għad-dritt tal-att taz-zwieg. Il-konvenuta zzewget meta ma kellha l-ebda intenzjoni li ssegwi fedelement l-elementi essenziali taz-zwieg kif huma rikonoxuti fil-Ligi Maltija.

Illi għalhekk minhabba r-ragunijiet premessi u minhabba ohrajn kontemplati **fl-Att XXXVII tal-1975** li jirregola z-zwigijiet, iz-zwieg bejn il-kontendenti kien null u bla effett legali.

Illi attur talab li I-konvenuta tħid ghaliex din l-Onorabbli Qorti m'ghandhiex:-

(1) Tiddikjara u tiddeciedi billi z-zwieg ikkuntrattat bejn I-kontendenti fit-tmienja (8) ta' Frar 1997 huwa null u bla effett legali.

(2) Konsegwentement tordna li din in-nullita' tigi registrata fuq l-Att taz-Zwieg relattiv.

Bl-ispejjez kontra I-konvenuta ingunta minn issa in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol 3 u tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol 4 u 5 tal-process;

Rat il-verbal tas-seduta tad-9 ta' Ottubru 2002 fejn I-konvenuta tat ruhha notifikata bic-citazzjoni attrici w ingħata digriet tal-affidavit tal-partijiet, u l-kawza giet differita għas-sentenza in difett ta' ostakolo għat-30 ta' April 2003.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuta tat-12 ta' Ottubru 2002 fejn gie eccepit:-

1. Illi l-esponenti taqbel li z-zwieg minnha kontrattat mal-attur fit-8 ta' Frar 1997 għandu jigi dikjarat null u bla effett izda dan minhabba ragunijiet imputabbi esklussivament lill-attur stess.
2. Salvi eccezzjonijiet ohra permessi mill-ligi.

Bl-ispejjez kontra l-attur.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista ta' xhieda a fol 14 u 15 tal-process;

Rat ir-rikors tal-attur datat 8 ta' Jannar 2003 u d-Digriet ta' din il-Qorti datat 9 ta' Jannar 2003.

Rat n-nota tal-attur fejn gew esebiti diversi affidavits, tali nota datata 8 ta' Jannar 2003.

Rat in-nota tal-konvenuta datat 26 ta' Marzu 2003 fejn gie esebit l-affidavit tal-konvenuta.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

(A) PRINCIPI LEGALI.

Illi dawn il-premessi huma kkontemplati fl-**Artikolu 19 (1) (d) u (f) u tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u cjoe` l-Att dwar iz-Zwieg.

Illi l-attur jissottometti li z-zwieg bejnu u bejn il-konvenuta għandu jigi dikjarat null *inter alia* a bazi ta' l-**Artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** li jghid:

"(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tagħha, jew b'anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg".

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazzjoni tezaminah, u għalhekk tagħmel referenza għas-sentenza "**Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajargia` Borg**" (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza "**Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porella Flores et noe**" (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti għamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' **Viladrich**:

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (**Viladrich, P.J.**, "Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated." (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an*

expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics" (Viladrich, P.J., op.cit., p. 687).

Illi wkoll fis-sentenza "**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia**" (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:

"Kwantu għad-difett serju ta' diskrizzjoni ta' gudizzju – Art. 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jiirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali ("Isabelle Zarb vs Stephen Attard – P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix għalhekk kwistjoni ta' inkompatibilita' ta' karattru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar "anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg". Il-Qorti tosserva li l-ligi tagħna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun tagħmilha imposibbli mhux semplicement diffici, li wieħed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg ossia jassumihom".

Illi għalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwaliasi stat ta' immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jingħata l-kunsens reciproku ("Nicholas Agius vs Rita Agius già Caruana" – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju, 1995); "Theresa Mangion vs Keith Mangion" (P.A. (RCP) 30 ta' Dicembru 2002 Cit Nru: 356/01/RCP).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. Innuqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

"Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" richiede una capacita` intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita" (**Forum, 1990**, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif già ingħad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza “non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di ciò che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di ciò che può compartire la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conoscenza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perché riesce più appropriato l’uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturità piena” (**Pompedda, M.F., “Il Consenso Matrimoniale in Grochowski” – Pompedda – Zaggia, “Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico”** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fissentenza **“Alessandra sive Sandra Mc Monagle qabel Mamo vs Mario Mamo”** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fissens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu (**d**) imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *“fil-mument ta’ l-ghoti tal-kunsens matrimoniali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanziali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew*

*minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicemente nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jagħmel ghaziet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – infatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettamente kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju” (ara, “**Emanuel Camilleri v. Carmen Camilleri**”, P.A., 10 ta' Novembru 1995).*

Illi l-istess sentenza tkompli tghid “*li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficientement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju (“Selina-Maria Vella Haber v. Joseph Gatt”, P.A., 15 ta' April 1996)*”.

Illi għalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvixat fl-artikolu 19 (1) (d) irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, “**Jacqueline Cousin v. Bernard Simler**”, P.A., 3 ta' Gunju 1998; “**Roseanne Cassar v. Kenneth Cassar**”, P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u “**Carmelo Grima v. Mary Andrews**”, P.A., 2 ta' Novembru 1998).

Illi proprju għalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wieħed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, d-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

“La piena avvertenza e il deliberato consenso La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturità di giudizio

e la maturità` affettiva La maturità` di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturità` affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotività` che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volontà` e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo così una mancanza di consenso libero (immaturità` affettiva) e ponderato (immaturità` di giudizio)" (**Bersini, F.**, "Il Diritto Canonico Matrimoniale." (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbagħad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wieħed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullità` taz-zwieg:-

"Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed è ordinato all'assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l'esistenza con un contratto perpetuo e irriscendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non è sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa è il matrimonio; è necessaria la maturità` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, è necessaria la discrezione non tanto per l'atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell'atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l'età prescritta

dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacità intellettuale e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o addirittura mancante, si dovrà ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio” (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facili, u dan kif gja gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li inghad li:-

*“... ... se il soggetto non è in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dirà che la scelta di lui non è stata libera; lo sarà invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un’affettività non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sarà stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioè col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica società coniugale, sia nei riguardi dell’altra parte sia nei riguardi della prole” (**Pompedda, M.F., “Incapacità di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento.”** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).*

Illi kwantu għad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg, il-ligi tagħna, bħad-dritt kanoniku (**Can. 1095 (3)**) tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibilita` li wieħed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg. Inkapacità jew impossibilita` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wieħed jagħzel li jiddefiniha jew jiklassifika fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacità “di

*intendere e/o di volere". "L' incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale", jghid il-**Bersini**, "rende la persona inabile al matrimonio, anche nell' ipotesi che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso" (op. Cit., p. 99).*

Illi ghal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. 255, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (**Viladrich, P.J.**, op. Cit., p. 687).

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi "**Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana**" (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000 u "**Anna Galea v. John Walsh**", P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` taghhom sabiex tigi stabbilita bejniethom "*the community of life and love*".

Illi fl-ahharnett din il-Qorti taghmel riferenza ghal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet "**Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole**" (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn inghad li:-

"Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wiehed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi ghalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jaghtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-iktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg għandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjo' li tnejn minn nies jaghtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta għalhekk għal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu."

Illi kif ingħad fis-sentenza **"Al Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) inoltre l-kunsens irid ikun wiehed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib magħha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbli.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi mogħtija minn din il-Qorti nkluzi **"Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri"** (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); **"Ousama Sadalah vs Doris Tanti"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); **"Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea"** (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); **"Marco Tanti vs Catherine Azzopardi"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**Artikolu 19 (1) (f)** jingħad ukoll li z-zwieg ikun null:

19 (1) (f) “jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg”.

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza **“Nicolai Balzan vs Simone Cremona”** minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u **“Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri”** (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza **“Theresa Taguri nee` Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe”** (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

“Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti tagħna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neċċesarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttamente izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu immedjatamente qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens”.

Illi tal-istess portata hija s-sentenza **“Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro”** (P.A. (RCP) I-1 ta' Frar 2001); **“Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine”** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **“Carmen El Shimi għa Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi”** (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); **“Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim”** (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); **“Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli”** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u **“Albert Grech vs Josette Grech”** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit. Nru. 793/01/RCP).

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-partijiet kienu nieqsa għal kollox mid-deskrizzjoni necessarja sabiex jizzewgu u dan almenu fil-mument taz-zwieg tagħhom u dan peress li jidher car li l-konsiderazzjoni primarja tal-partijiet kienet li huma jkollhom dar magħammra sew u ma saret ebda

konsiderazzjoni ohra dwar il-hajja ta' bejniethom u wisq inqas fuq dak li huma kienu jhossu lejn xulxin.

Illi fil-fatt min-naha wahda l-konvenuta hadet l-istess ghall-estrem peress li z-zwieg tagħha kien tellieqa wahda sabiex hija taqta' d-dejn li kellhom mal-Bank fejn l-attenzjoni kollha tagħha kienet mixhuta fuq ix-xogħol tagħha, li għal wieħed kienet tagħmel tlieta, u fejn sahansitra kienet ukoll tikkontrola l-introjtu tal-istess attur. Dan huwa kkonfermat, sa certu punt u ironikament mill-affidavit tagħha fejn hija sabet ilmenti kontinwa kontra l-attur ghaliex huwa ma lahaqx l-aspettattivi tagħha f'dan ir-rigward.

Illi għalhekk jidher car u ovju li dak li kien importanti ghall-attrici ma kienitx il-hajja familjari, izda biss l-istat finanzjarju tagħha u l-karriera tagħha; għajnejn espress minn din il-Qorti li l-prosegwiment tal-karriera fih innifsu ma fih xejn hazin, anzi zwieg validu u sew għandu jghin sewwa f'dan, pero' ma huwiex accettabbli li l-karriera tiddomina fuq iz-zwieg, b'tali mod li z-zwieg ma jkun ifisser xejn izqed minn bdil ta' indirizz u konvivenza fizika, normalment ghall-irqad biss ma' persuna w'hawn il-Qorti tagħmel riferenza għad-deċizjoni li ingħatat illum stess f'dan ir-rigward fl-ismijiet "**Louisa Ann Sammut vs Anthony sive Tonio Ciantar**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2003) u "**Odette Farrugia vs Bernard Fenech**" (P.A. (RCP) 1 ta' Ottubru 2002).

Illi min-naha tal-attur ma jidhix li huwa kien lest sabiex jizzewweg *stante* li huwa l-piz tar-responsabilitajiet kien jahrab minnu għal kollo u meta jara li dahal fl-inkwiet kien litteralment icedi u fl-ahħarnett jahrab, dan gara f'diversi cirskostanzi rakkontati mill-konvenuta fl-affidavit tagħha, fejn sahansitra uza l-karta li la darba huwa zzewweg fi *Christian Church*, nonostante li l-konvenuta kienet kattolika, huwa setgħa jinhall minn dan iz-zwieg ghaliex ma kienx zwieg kattoliku, u fil-fatt abbanduna lill-konvenuta.

Illi fil-fatt dan l-attegġjament passiv tal-istess attur huwa wkoll konfermat mill-affidavit tieghu stess, *stante* li

ghalkemm huwa jilmenta li l-konvenuta kienet tiddominah, in verita' jidher car li huwa halliha taghmel dan, ghaliex ma offra l-ebda soluzzjoni huwa nnifsu u kien jiddependi ghal kollox fuq id-decizjoni tagħha. Dan jinsab ukoll konfermat mix-xhieda kollha prodotta mill-istess attur, tant li jidher li huwa lanqas biss prova jirranga dan, u hawn wieħed jirreferi ghax-xhieda taz-zija tal-attur Mary Grace Meilak u ta' hutu Elaine Galea w Connie Anne Scicluna, iz-ziju tieghu Joseph Meilak, hatnu Glenn Galea u ommu Rita Micallef.

Illi minbarra dan jidher ukoll car mill-provi prodotti li l-attur kellu relazzjoni hazina ma omm il-konvenuta u fil-fatt l-istess konvenuta minhabba din ir-relazzjoni mal-attur spiccat imkeccija mid-dar u kien għalhekk li l-partijiet għamlu l-pass taz-zwieg, u dan ikollu jirrifletti fuq l-fatt li l-istess partijiet dahlu għal dan iz-zwieg għar-ragunijiet li huma kontra dak li l-istess zwieg huwa intiz sabiex jiggenera.

Illi minn dan kollu jidher car ukoll li ghalkemm il-partijiet esprimew ix-xewqa li jkollhom tfal fiz-zwieg, in verita' min-naha tal-attur din ma kienitx tirrifletti verament ix-xewqa tieghu, ghaliex jidher ippruvat, almenu mix-xhieda tal-konvenuta, li l-attur kien oppona ghall-istess f'kull waqt tal-konvivenza tieghu mal-konvenuta, jew għal raguni jew għal ohra, u mix-xhieda tieghu ma jidħirx li huwa qatt ra' possibbilita' li mal-konvenuta jkollu wild, u dan baqa' jsostnih tul ir-relazzjoni tieghu mal-konvenuta, u għalhekk taht dan l-aspett ukoll, din il-Qorti thoss li dan iz-zwieg għandhu jigi ddikjarat null abbazi tal-**artikolu 19 (1) (f)** tal-Kap 255, għar-ragunijiet imputabbi lill-attur, u dan apparti li abbazi ta' dak fuq premess l-istess zwieg huwa wkoll null skond id-disposizzjonijiet tal-**artikolu 19 (1) (d)** tal-Kap 255 għar-ragunijiet imputabbi liz-zewg partijiet.

Illi fuq kollox jidher li dan iz-zwieg kien nieqes minn dak li fil-kawza fl-ismijiet "**Josette Farrugia vs Grazio Farrugia**" (P.A. (N.A.) 13 ta' Lulju 2001) gie deskritt b'dan il-mod:-

“kien nieqes mill-konoxxenza ghall-futur li jgib mieghu iz-zwieg u li jittraduci ruammu fl-obbligazzjonijiet essenziali ghall-hajja taz-zwieg, fosthom il-fedelta’ u l-fiducja, il-permanenza taz-zwieg u fuq kollox il-benessere reciproku bejn il-mizzewgin”.

Illi fil-kuntest ta' dak li inghad fir-rgward tal-**artikolu 19 (1) (f)** tal-Kap 255 japplika wkoll dak li 'nghad fis-sentenza **“Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar nomine”** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002) u cjoe':-

“meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenziali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja hu kapaci jghati il-kunsens validu taz-zwieg, pero’ bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewwga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori certu obbligi essenziali tal-hajja mizzewwga, cioe’, issimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewwga, u cioe’ saret simulazzjoni parzjali”.

Illi ssir riferenza ghas-sentenza fl-ismijiet **“Mario Testa vs Louise Testa Polster”** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002) fejn inghad li:-

*“fil-fatt din il-Qorti taqbel mal-istess definizzjoni u fil-fatt wiehed jinnota li taht l-**artikolu 19(1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirnizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta' l-kunsens tieghu kien gja mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jagħtu lok għas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi tal-annullament taz-zwieg”.*

Illi għal dak li jolqot il-kuncett ta' *“l-eskluzjoni pozittiva ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga”*, u cjoe' simulazzjoni parzjali, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **“Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et”** (P.A.(NA) 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-element essenziali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-

"kommunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubilita' tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta' u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' l-ulied. L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza **"Aquilina vs Aquilina"** (P.A. (NA) 30 ta' Jannar 1991) u fis-sentenza **"Grech vs Grech"** (P.A. (NA) 9 ta' Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.

Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u l-"*Consortium Vitae*" tikkomprendi zewg elementi u cioe' l-imhabba konjugali u r-responsabilita' tal-familja. Kif qalet il-Prim'Awla tal-Qorti Civili fid-decizjoni **"Magri vs Magri"** (14 ta' Lulju 1994):-

*"Jekk din il-"*Consortium Vitae*" hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-"*Consortium Vitae*" tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabilita' tal-familja."*

Illi fil-fatt l-element ta' l-indossabilita' taz-zwieg jehtieг li l-kunsens ikun ibbazat fuq rabta dejiema bejn ragel u mara wahda, mibnija fuq il-fedelta' u formazzjoni tal-familja. Il-ligi Maltija tippresupponi *'iuris tantum'* dan l-element ta' indossabilita` fiz-zwieg.

Illi fil-fatt, **J. Edwards Hudson** (op.cit p164-165), jispjega car li *"indissolubility can be excluded from consent in two different ways: either because the spouse, knowing the true nature of marriage, nevertheless contract with the understanding that he will have the option of dissolving the bond and recovering his former free status, or because the spouse formulates his own doctrine on marriage, from which the idea of indissolubility is absent and to which he adheres totally with both intelligence and will power".*

Illi dan kollu japplika ghall-kaz de quo u jidher mill-provi li l-attur qatt ma kellu l-intenzjoni li jibqa' mal-konvenuta permanentament u fil-fatt jidher car li huwa halla l-bieb miftuh sabiex meta huwa jhoss li ma jridx jibqa' mal-konvenuta, huwa jitlaqha, kif fil-fatt ghamel u hawn uza' l-pretest li la darba z-zwieg ma kienx kattoliku, huwa kien dejjem liberu li jaghmel dan, tant li fl-opinjoni ta' din il-

Qorti, l-kunsens tal-attur kien b'hekk simulat. Ghalih l-istess zwieg kien setgha jinhall minnu, u dahal addirittura fl-istess unjonni b'din l-ideja fissa f'mohhu, li uzah meta skond r-ragunijiet tieghu gieh ic-cans li jagħmel dan.

Illi għalhekk it-talbiet attrici għandhom jigu milqugħha abbazi tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta**, għar-ragunijiet imputabbli liz-zewg partijiet.

III. KONKLUZJONI.

Illi għalhekk għal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuta biss 'nkwantu inkompatibbli ma dak fuq premess u deciz, **tilqa' t-talbiet attrici** b'dan illi:-

(1) Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg bejn il-kontendenti fit-tmienja (8) ta' Frar 1997 huwa null u bla effett legali skond id-disposizzjonijiet tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta**.

(2) Konsegwentement tordna li din in-nullita' tigi registrata fuq l-att taz-zwieg relativ numru 2224/1996.

Bi-ispejjez kollha ghall-istess attur *stante* li huwa responsabbi ghall-istess nullita' taz-zwieg.

Moqrija.

-----TMIEM-----